

РУБЕЖІ БІОХІМІЧНОЇ НАУКИ

VIII Український біохімічний з'їзд (Чернівці, 1–3 жовтня 2002 р.)

Тенденції розвитку сучасної біохімії, фундаментальні досягнення цієї науки у нашій державі, шляхи дальшого вдосконалення добору та підготовки висококваліфікованих кадрів біохіміків в Україні... Ці та інші важливі питання обговорювали учасники чергового, VIII Українського біохімічного з'їзду, який відбувся на базі Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича — саме там, де 37 років тому з ініціативи академіка О.В. Палладіна було проведено перший такий з'їзд. Відтоді ці національні наукові форуми стали традиційними.

Організаторами VIII Українського біохімічного з'їзду були Українське біохімічне товариство (УБТ), Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України та Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Вся підготовча робота проходила під патронатом Національної академії наук та Міністерства освіти і науки України.

До складу Програмного та Організаційного комітетів, очолюваних президентом УБТ академіком НАН України С.В. Комісаренком, увійшли відомі українські вчені, котрі плідно працюють у галузі біохімії та у суміжних науках (молекулярна і клітинна біологія, біоорганічна хімія, фізіологія, біофізика, мікробіологія, медицина тощо).

У роботі з'їзду взяли участь понад 300 вчених: академіки і члени-кореспонденти НАН України та УААН, професори, доктори та кандидати наук, а також багато наукової молоді.

Відкриття з'їзду відбулося у Мрамуровій залі головного корпусу університету, вщерть заповненій не лише делегатами цього форуму, а й викладачами, науковцями, студентами Чернівецького університету, інших навчальних та наукових закладів міста. Із вступним словом виступив президент УБТ академік НАН України С.В. Комісаренко. Він підкреслив винятково важливе значення національних біохімічних з'їздів для аналізу стану розвитку біохімії у нашій державі, узагальнення наукових досягнень у цій галузі сучасної біології, для виховання молодих науковців. Було зачитано вітальні листи від президента НАН України академіка НАН України Б.Є. Патона та міністра освіти і науки України академіка НАН України В.Г. Кременя. З привітаннями з'їзду виступили депутат Верховної Ради України академік НАН України К.М. Ситник і представники Чернівецької обласної державної адміністрації та мерії міста, ректор Чернівецького національного університету професор М.В. Ткач.

Пленарну доповідь «Сучасні досягнення та перспективи розвитку біохімічної науки» зробив президент УБТ академік НАН України С.В. Комісаренко (Київ). Він ґрунтовно проаналізував досягнення сучасної світової біохімії, тенденції та перспективи розвитку найбільш актуальних фундаментальних і прикладних досліджень, сформулював завдання щодо подальшої інтеграції українських учених в європейську та світову біохімічну спільноту, наголосив на необхідності приділяти більшу увагу талановитій студентській і науковій молоді.

З другою пленарною доповіддю «Буковинець Ервін Чаргафф — біохімік світового рівня» виступив професор С.С. Костишин (Чернівці). Доповідач навів низку цікавих, часто-густо маловідомих фактів про життєвий і творчий шлях цього уродженця буковинського краю, видатного біохіміка, яким пишається українська та світова наука.

З пленарною доповіддю, присвяченою сучасним досягненням і перспективам розвитку біохімічної науки, виступає президент Українського біохімічного товариства академік НАН України С.В. Комісаренко

Наукова програма з'їзду передбачала роботу шести секцій: біологічні макромолекули і надмолекулярні комплекси; метаболізм та його регуляція; молекулярні механізми патологічних процесів; біохімія сільськогосподарських тварин, рослин і біотехнологія; екологічні аспекти біохімії; історія біохімії та викладання біохімії («круглий стіл»).

На з'їзді заслухано й обговорено 89 усних доповідей, присвячених фундаментальним питанням біохімії, молекулярної і клітинної біології, а також біофізичної хімії. Робота секційних засідань супроводжувалася демонстрацією відповідних стендових повідомлень (яких загалом було понад 200). Усі ці виступи засвідчили, що за звітний період українські біохіміки одержали нові фундаментальні результати з вивчення метаболічних процесів у живих організмах, структури та функціональних властивостей біологічних макромолекул, закономірностей регуляції біохімічних процесів фізіологічно активними сполуками. Накопичено нові цікаві дані у галузі молекулярної імунології, біохімічної мембранології, ферментативного каталізу, біоорганічної та біофізичної хімії, радіаційної біохімії і медичної хімії, а також біосенсорики. У біохімічних дослідженнях почали активніше застосовуватися методи математичного моделювання з використанням сучасного комп'ютерного забезпечення.

Багато усних повідомлень мали практичну спрямованість і були присвячені залученню досягнень біохімічної науки до вирішення нагальних проблем охорони здоров'я, сільського господарства, харчової промисловості, а також збереження довкілля. Значна увага у виступах приділялася науковому пошуку і практичним досягненням у галузі біотехнології. Усні доповіді супроводжувалися запитаннями слухачів і жвавим обговоренням експериментальних результатів, концепцій та гіпотез, сформульованих доповідачами під час виступів.

Дуже активно і конструктивно проходила робота «круглого столу» під головуванням досвідченого вихователя наукової молоді академіка НАН України М.Є. Кучеренка (Київ). Тут обговорювалися найактуальніші питання викладання біохімічної науки і підготовки

кадрів (бакалаврів, спеціалістів, магістрів) в університетах та інших вищих навчальних закладах України. Адже на сьогодні накопичено вельми цінний досвід щодо форм і методів педагогічної роботи, яку систематично проводять кафедри біохімії вищих навчальних закладів та наукові інститути НАН і АМН України.

Важлива особливість цього біохімічного з'їзду — започаткування сателітного конкурсу молодіжних постерних повідомлень (усього їх було представлено 74). Компетентна комісія на чолі з професором О.Я. Літошенком (Київ) ретельно проаналізувала стендові доповіді молодих науковців і визначила переможців конкурсу. Перше місце посіла Ольга Ільницька (Інститут біології клітини НАН України, Львів). Групу молодих учених з різних наукових центрів України відзначено грамотами.

Під час роботи VIII Українського біохімічного з'їзду відбулася ще одна важлива науково-організаційна подія — черговий з'їзд УБТ. Було заслухано звітну доповідь центральної ради Товариства за період 1997–2002 рр., з якою виступив президент УБТ академік НАН України С.В. Комісаренко. Він ґрунтовно проаналізував наукову і науково-організаційну роботу Товариства, а також його діяльність, спрямовану на підготовку кадрів молодих науковців. Велику увагу приділив доповідач зміцненню міжнародних контактів Товариства, участі вчених-біохіміків у міжнародних конференціях, з'їздах, школах і семінарах, присвячених актуальним проблемам біохімії, молекулярної біології та медицини. Важливою подією стала розробка Статуту Товариства і його реєстрація у Мінюсті України як Всеукраїнської громадської організації науковців, викладачів, аспірантів та інших громадян України. Активізується робота обласних відділень Товариства.

Втім, як зазначено у доповіді, залишається ще чимало невирішених питань, які потребують систематичної уваги з боку центральної ради Товариства та керівників обласних відділень. Зокрема, необхідно шукати нові, адекватні сучасним умовам форми наукової та науково-організаційної роботи і співпраці, ефективніше залучати до досліджень талановиту молодь, постійно розширювати міжнародні наукові контакти. На всіх рівнях — від центральної ради до наукових і навчальних установ — вкрай важливо поживити діяльність, спрямовану на залучення додаткових коштів від спонсорів, за вітчизняними та міжнародними науковими проектами та грантами. Це дасть можливість поновити парк застарілого лабораторного обладнання, поліпшити матеріальне забезпечення вчених. Потребує уваги і питання соціальної підтримки з боку Товариства ветеранів наукової праці — вчених-біохіміків похилого віку, які вже вийшли на пенсію.

З'їзд заслухав звіт ревізійної комісії, з яким виступив її голова професор Б.О. Цудзевич. Затверджено Статут УБТ із урахуванням змін та доповнень, висловлених делегатами. Крім того, обговорено і затверджено звіти центральної ради та ревізійної комісії УБТ. Роботах керівних органів Товариства визнана задовільною.

У прийнятій з'їздом постанові зазначено, що основним завданням центральної ради УБТ на наступний період є спрямування роботи на підвищення рівня фундаментальних біохімічних досліджень та ефективного впровадження їх практичних результатів (у медицині, сільському господарстві, харчовій промисловості, охороні довкілля тощо). Зроблено наголос на необхідності вдосконалювати форми співпраці центральної ради УБТ з обласними відділеннями. Визначено також низку інших завдань: всіляко сприяти організації та проведенню молодіжних наукових конкурсів, стажуванню студентів, аспірантів і молодих наукових працівників у провідних вітчизняних та закордонних наукових і навчальних закладах; вжити заходів для зростання передплати на «Український біохімічний журнал», активізувати роботу з його розповсюдження серед членів

біохімічного товариства і широких кіл наукової громадськості; ширше залучати до УБТ колективних членів; започаткувати web-сторінку УБТ в Інтернеті тощо.

Таємним голосуванням з'їзд обрав центральну раду УБТ. До неї ввійшли відомі українські біохіміки, керівники обласних відділень Товариства, представники наукової громадськості. На своєму першому організаційному засіданні центральна рада обрала президію у складі 14 осіб. За пропозицією президії центральна рада обрала президентом УБТ академіка НАН України С.В. Комісаренка, віце-президентами — академіків НАН України М.Є. Кучеренка і Д.О. Мельничука, а також професора С.О. Костеріна, вченим секретарем Товариства — доктора біологічних наук Т.М. Кучеровську.

З'їзд УБТ обрав також почесних членів Товариства. Це відомі вчені, які внесли вагомий вклад у розвиток української біохімії та у виховання і професійну підготовку кадрів молодих науковців, зокрема патріарх української біохімії академік НАН України М.Ф. Гулий та його учень академік НАН України Г.Х. Мацука.

Робота VIII Українського біохімічного з'їзду проходила у винятково творчій, дружній атмосфері, для створення якої багато зробили господарі — вчені Чернівецького університету на чолі з професором С.С. Костишиним.

С. КОСТЕРІН,
доктор біологічних наук, професор,
віце-президент Українського біохімічного товариства